

Remissyttrande

Handläggare
Niclas Törnell
Avdelningen för vattenresursförvaltning
Niclas.tornell@havochvatten.se

Datum 2026-02-24

Dnr 2025–3758

Regeringen
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över Remiss av vissa redovisade regeringsuppdrag om säl och skarv

Yttrandet är uppdelat i tre kapitel utifrån de sex rapporter som Havs- och vattenmyndigheten erhållit på remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Innehåll

1.	Havs- och vattenmyndighetens yttrande om Naturvårdsverkets regeringsuppdrag: Att bättra integrera förvaltning av predatorerna säl och skarv i havsmiljöarbetet	2
	Sammanfattning.....	2
	Havs- och vattenmyndighetens inställning.....	2
	Generella synpunkter	2
	Detaljerade synpunkter	3
2.	Havs- och vattenmyndighetens yttrande om Länsstyrelsernas rapportering av uppdrag A. Nationella mål, punkt 20	10
	Sammanfattning.....	10
	Havs- och vattenmyndighetens inställning.....	10
	Generella synpunkter	10
	Detaljerade synpunkter	10
3.	Havs- och vattenmyndighetens yttrande om fyra länsstyrelser översyn av sälskyddsområden	15
	Sammanfattning.....	15
	Havs- och vattenmyndighetens inställning.....	15

Havs- och vattenmyndigheten har under 2025, på uppdrag av regeringen, tagit fram en ny nationell sälförvaltningsplan som redovisades till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet 23 februari 2026. Förvaltningsplanen säkerställer en ekosystembaserad, kunskapsbaserad, samordnad och adaptiv förvaltning av de sälarter som finns i svenska havsområden. Genom att beskriva målsättningar och ramar för sälarternas förvaltning, möjliggör förvaltningsplanen effektiv styrning och uppföljning av ett koordinerat, anpassat och ändamålsenligt åtgärdsarbete på både lokal, regional och nationell nivå.

1. Havs- och vattenmyndighetens yttrande om Naturvårdsverkets regeringsuppdrag: Att bättre integrera förvaltning av predatorerna säl och skarv i havsmiljöarbetet

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslagen på författningsändringar i jaktförordningen gällande säl, uppdrag att ta fram ett system för regionaliserad förvaltning av säl samt delegering av skyddsjaktbeslut till länsstyrelserna som lämnas i Naturvårdsverkets regeringsuppdrag: Att bättre integrera förvaltning av predatorerna säl och skarv i havsmiljöarbetet (Delredovisning av ett regeringsuppdrag om att bättre integrera förvaltning av predatorerna säl och skarv i havsmiljöarbetet. LI2024/01995, LI2025/00281).

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget om att ta fram geografisk information som beskriver var säljakt är tillåten i enlighet med svensk lagstiftning.

Havs – och vattenmyndigheten tillstyrker även förslaget på författningsändringar i jaktförordningen gällande skarv, samt övriga förslag för skarv i rapporten.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker generellt de förslag som rör säl. Havs- och vattenmyndigheten anser att de förslag som i Naturvårdsverkets rapport syftar till att minska administration, öka förvaltningsåtgärders effektivitet samt öka delaktighet och lokal förankring är omhändertagna i den nya sälförvaltningsplanen. Ett system för en adaptiv sälförvaltning finns därmed redan framtaget. Då sälpopulationerna rör sig över både läns- och landsgränser måste ett sådant system verka både på lokal till internationell skala. Förvaltningen måste även ta hänsyn till den lagstiftning som reglerar hur sälpopulationernas antal och utbredning får begränsas. Kunskapen om hur åtgärder, som görs i svenska havsområden, påverkar sälpopulationerna i deras utbredningsområden är begränsad. Så är även kunskapen om var sälpopulationerna befinner sig, förutom vid den årliga inventeringen. Kunskap saknas även om vilken effekt skyddsjakt har på respektive sälart liksom på den fisk som jakten är avsedd att skydda. Sälarterna är långlivade djur med låg reproduktionstakt och populationsbegränsande åtgärder bör därför användas med försiktighet. De tre sälarterna skiljer sig åt både fysiskt och beteendemässigt. Deras livsmiljö och det ekosystem de är en del av skiljer sig också. För att få önskvärd effekt behöver åtgärder därför vara artspecifika och i vissa fall populationsspecifika samt anpassas till lokala förutsättningar.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslagen om skarv. Havs- och vattenmyndigheten föreslår att man för att regelförenkla kan överväga att slå ihop jakt för att förebygga skada och jakt för att skydda fisk.

Generella synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten har avgränsat remissyttrandet till i huvudsak frågor som rör myndighetens ansvarsområde. Den nya sälförvaltningsplanen omfattar ett flertal av förslagen i Naturvårdsverkets rapport och dessa är utpekade i remissyttrandet.

Detaljerade synpunkter

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter på kapitel 2 Författningsförslag

Författningsförslag gällande säl (s 10)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslaget om en ändring i § 23 b från att verket ska höra Havs- och vattenmyndigheten om beslutet gäller skyddsjakt efter säl till "I frågor om förvaltning av säl ska Naturvårdsverket samverka med Havs- och vattenmyndigheten".

Då båda myndigheterna har ett gemensamt ansvar för sälarterna i svenska havsområden är det viktigt att Havs- och vattenmyndigheten fortsatt är delaktiga i de jaktbeslut som fattas. Naturvårdsverket lyfter att hantering av skyddsjaktsbeslut på flera myndigheter tar lång tid. Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för att jaktbeslut tas på rätt grunder och behöver bereda frågan innan myndigheten kan yttra sig. Kvalitetskontroll av de uppgifter som lämnas i ansökan behöver göras och ibland krävs komplettering innan ansökan kan bedömas utifrån uppställda kriterier enligt jaktförordningen. Myndigheten vill också lyfta att sedan november 2025 har svarstiden från Havs- och vattenmyndigheten varit inom stipulerad tidsram från Naturvårdsverket. Havs- och vattenmyndigheten föreslår inom ramen för den nya sälförvaltningsplanen bildande av ett samverkansråd för respektive sälförvaltningsområde. Dialog med regionala och lokala intressenter säkerställer att råden utformas på bästa och mest effektiva sätt. I samverkansråden ska regionala förvaltningsstrategier tas fram för respektive sälpopulation i dess utbredningsområde. Regionala samverkansråd, i kombination med förvaltningsstrategier, kan då underlätta processen vid skyddsjaktsansökningar och därmed korta ner svarstiden ytterligare.

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker föreslagen ändring i 24a § till att "Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, kungsörn och säl med stöd av 23b §".

Havs- och vattenmyndigheten anser att det först måste utredas hur ett regionalt ansvar och en lokal delaktighet i förvaltningen ska organiseras (förslag 1 avsnitt 3.1.1). Förvaltningsområdena för säl följer inte länsgränser och det är viktigt att, vid en eventuell överlämning till länsstyrelserna, inte tappa bort förvaltningen sett i det större geografiska perspektivet. Som nämnts ovan har Havs- och vattenmyndigheten i den nya nationella sälförvaltningsplanen föreslagit att ökad delaktighet från länen ska ske i samverkansråd, samt att struktur för dessa ska tas fram i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, berörda län, Naturvårdsverket och Jordbruksverket.

Författningsförslag gällande skarv (s 11)

Stycke 3 bör fortsatt lyda "i fredningsområden för fisk.". Jakt under andra tider än den tid då fredningen gäller kan vara effektiv i förebyggande syfte.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker borttagandet av boplatser för havsörn eller fiskgjuse. Denna skrivning har utgjort ett oproportionerligt hinder för jägarna då det ställer krav på kunskap som är väldigt svår, om inte omöjlig, att inhämta. Risken för att jägarna därmed omedvetet begår jaktbrott är stor. Det saknas dock en konsekvensanalys av förslaget.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker den nya lydelsen "Storskarv får jagas för att skydda fisk, dock inte närmare än 300 meter från boplatser för skarv". Denna ändring minskar delvis behovet av

de regionala skyddsjaksbeslut som hittills har fattats på länen och bidrar till en mer enhetlig förvaltning nationellt. Dock saknas Norrbottens län under föreslagen lydelse för jakt för att skydda fisk. Även om förekomster och skadebilden är låg i Norrbottens län vet man ingenting om rumslig förflyttning i framtiden. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att man istället för län under en sådan ny lydelse kan skriva "vid fasta och rörliga redskap (ej handredskap) samt för att skydda särskilt känsliga fiskbestånd i Östersjön, Kattegatt och Skagerrak. Havs- och vattenmyndigheten noterar att det inte finns en föreslagen definition av vilka fiskarter eller bestånd som avses. Myndigheten föreslår att man vid en eventuell förändring i lydelse i jaktförordningen kan se över detta och skriva känsliga fiskarter, se s. 37 i Länsstyrelsens rapport av regleringsbrevsuppdraget att "Analysera pågående åtgärder för att förebygga skada orsakad av säl och skarv".

I övrigt saknar Havs- och vattenmyndigheten motsvarande förslag på jakt i inlandet (sjöar och vattendrag). Det är för Havs- och vattenmyndigheten oklart om detta täcks in på annat håll eller i kommande förslag. Riskerna med olika eller i tid, haltande, jakttider och ansträngning riskerar en flykt av skarv från kuster till sjöar och vattendrag.

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter på kapitel 3 Förslag på åtgärder för att begränsa predatorer

Kapitel 3.1 Begränsa sälpopulationerna (s 12)

De sälar som helt eller periodvis vistas i svenska vatten rör sig över både läns- och landsgränser. Sälarterna omfattas av omfattande lagstiftning där framförallt EU-lagstiftning genom art-och habitatdirektivet, havsmiljöförordningen och restaureringsförordningen reglerar hur sälpopulationer får begränsas, både i antal och i utbredning. De förvaltningsåtgärder som Sverige kan besluta om är i svenska havsområden. Sverige ingår dock i internationella samarbeten genom havskonventionerna Helcom och Oskar, där Sverige delar flertalet sälpopulationer med andra länder.

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker Naturvårdsverkets förslag om att regeringen ska verka för att säljakt ska tillåtas under liknande förutsättningar som för andra viltarter under överskådlig framtid. Till skillnad från sälar så delas övriga viltarter i mindre utsträckning med andra länder. Ingen av sälarterna uppnår god miljöstatus enligt havsmiljöförordningens senaste bedömning (2023). I den nya sälförvaltningsplanen föreslås framtagande av modeller för att bättre prognosticera möjligt jaktuttag. Havs- och vattenmyndigheten anser dock att ett möjligt jaktuttag huvudsakligen ska vara inriktat på skyddsjakt för att värna känsliga fiskbestånd och förebygga skador på fisket. I dagsläget finns begränsad kunskap kring vilken effekt som skyddsjakt egentligen har på de fiskbestånd och det fiske de är avsedda att skydda. Förbättrad dokumentation och uppföljning av effekter av jakt på både sälarna, deras ekosystem och därmed även ekosystemtjänster, ingår som föreslagna åtgärder i den nya sälförvaltningsplanen.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker att regeringen bör verka för att underlätta kunskapsinhämtning om hur och var det går att jaga säl. Detta skulle bidra till att skynda på processen från att en ansökan om skyddsjakt beviljats, till verkställande.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker att regeringen bör verka för en effektiv och lokalt accepterad förvaltning av de tre sälarterna. Detta är i linje med de föreslagna åtgärderna i den nya sälförvaltningsplanen.

Kapitel 3.1.1. Framtagande av ett system för regionaliserad förvaltning av de tre sälarterna (s 13)

Med undantag för gråsäl, så delar inte Havs- och vattenmyndigheten Naturvårdsverkets bedömning att de olika sälarterna i Sverige nu är livskraftiga. Knubbsäl i Västerhavet indikerar en neutral till nedåtgående trend, knubbsäl i Kalmarsund är fortsatt en liten och sårbar population och vikarens framtidsutsikter gör populationen sårbar.

Havs- och vattenmyndigheten delar Naturvårdsverkets bedömning att det är möjligt att utveckla och fastställa ett förvaltningssystem som möjliggör en adaptiv och långsiktig sälförvaltning med ett ekosystemperspektiv i enlighet med regeringens havsproposition. Ett system för detta har Havs- och vattenmyndigheten nu tagit fram i den nya sälförvaltningsplanen.

Havs- och vattenmyndigheten anser att ett ökat regionalt ansvar och lokal delaktighet i förvaltningen av de tre sälarterna är nödvändigt för en välfungerande nationell ekosystembaserad förvaltning. Detta för att säkerställa delaktighet, ömsesidigt lärande och en förvaltning som beaktar sälpopulationernas långsiktiga överlevnad samtidigt som hänsyn kan tas utifrån lokal kännedom, behov och förutsättningar. Som nämnts ovan är det viktigt att det utreds hur ett regionalt ansvar och en lokal delaktighet i förvaltningen ska organiseras.

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker ett uppdrag för ett framtagande av ett system för en regionaliserad förvaltning av de tre sälarterna. Havs- och vattenmyndigheten anser att ett sådant system bör ske inom regionala samverkansråd och regionala förvaltningsstrategier. Vid genomförandet av den nya sälförvaltningsplanen ska utformningen av samverkansråden tas fram i dialog med berörda länsstyrelser, Naturvårdsverket och Jordbruksverket.

Kapitel 3.1.2 Delegering av skyddsjaktbeslut från Naturvårdsverket till länsstyrelserna (s 14)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslaget att Naturvårdsverket ska ges möjligheten att överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter gråsäl, knubbsäl och vikare.

Genom den nya sälförvaltningsplanen kommer lokal kunskap att omhändertas i samverkansråd och regionala förvaltningsstrategier. Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med berörda länsstyrelser, Naturvårdsverket och Jordbruksverket kommer kunna säkerställa att hänsyn kan tas utifrån lokal kunskap och behov men satt i ett större geografiskt förvaltningsperspektiv, då sälpopulationernas utbredning vare sig avgränsas till läns- eller landsgränser.

Havs- och vattenmyndigheten anser att först när arbetet inom regionala samverkansråd och förvaltningsstrategier är etablerat så kan frågan om eventuell delegering av skyddsjaktsbeslut till länsstyrelserna utredas.

Kapitel 3.1.3 Öka och säkerställa nuvarande tillgång på jaktmarker (s 15)

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker Naturvårdsverkets förslag om att Lantmäteriet tillsammans med Naturvårdsverket ska få i uppdrag att ta fram geografisk information som beskriver var säljakt är tillåten i enlighet med svensk lagstiftning. Tillgänglig information om var

jakt är tillåten gynnar både utförare och förvaltande myndigheter. Det underlättar styrningen av jakt till områden med utpekade behov om det inte förekommer osäkerheter om jakträtten.

Kapitel 3.2 Begränsa storskarvpopulationen (s 19)

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker samtliga förslag och anser att de är väl underbyggda och genomtänkta.

Kapitel 3.2.1 Vägledning till länsstyrelserna om skyddsjaktsbeslut eller utökade möjligheter till skyddsjakt på enskilda initiativ (s 20)

Metodutveckling av skyddsjakt på skarv sker kontinuerligt och det är viktigt att länsstyrelserna är kalibrerade när det gäller omfattning, metod, tidsperiod etc. i besluten om skyddsjakt. Havs- och vattenmyndigheten anser att en ökad ankomstjakt för att skydda (från skarvpredation) särskilt känsliga fiskbestånd eller arter under våren ligger väl i linje med det underlag myndigheterna gemensamt tog fram i arbetet med den reviderade skarvförvaltningsplanen 2023. Havs- och vattenmyndigheten deltar gärna i ett fortsatt arbete med att belysa vilka fiskarter, områden och tider som är särskilt skyddsvärda.

Gällande behovet av en förbättrad rapportering av jakt på enskilda initiativ delar Havs- och vattenmyndigheten Naturvårdsverkets bedömning. Förutom att en anmälningsskyldighet är nödvändig för att Sverige ska kunna fullgöra sin rapporteringsskyldighet till EU så är den även viktig för framtida uppföljning av jaktens påverkan på fiskbestånd och fiske.

Kapitel 3.2.2 Vägledning kring oljering av skarvagg (s 23)

Oljering av ägg kan uppfattas som en kontroversiell metod och bifallna beslut överklagas ofta. För att säkerställa att lika hänsyn tas till etiska aspekter i samtliga beslut fyller en nationell vägledning en viktig funktion.

Kapitel 3.2.3 Upphandla extern leverantör för riktad skyddsjakt och oljering av skarvagg (s 23)

Havs- och vattenmyndigheten anser att avtalet även ska kunna avropas av enskilda länsstyrelser. Havs- och vattenmyndigheten delar Naturvårdsverkets bedömning att anslag 1:7 bör ökas eftersom fler länsstyrelser sannolikt kommer att ansöka om mer medel i takt med att kunskapen om förebyggande åtgärder ökar.

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter på kapitel 4 Tidigare åtgärder för att förvalta predatorer

Kapitel 4.1 Förvaltning av de tre sälarterna

Kapitel 4.1.1 Säljakt i fredningsområden för fisk (s 26)

Havs- och vattenmyndigheten delar Naturvårdsverkets bedömning att det fortsatt finns behov av att tillåta skyddsjakt på knubbsäl och vikare i fredningsområden för fisk. Det är ett viktigt verktyg för att freda skyddsvärda fiskbestånd och är i linje med åtgärd 46 i åtgärdsprogrammet för

havsmiljön. Effektoppföljningen behöver dock förbättras och förslag om åtgärder för att säkerställa detta finns i den nya sälförvaltningsplanen.

Kapitel 4.1.4 Säljaksutbildning

Havs- och vattenmyndigheten delar Naturvårdsverkets bedömning att säljaksutbildning bidrar till att nödvändig kunskap om säljakt går att inhämta. Tillgängliga utbildningar fyller en viktig roll när det gäller att säkerställa rätt kompetens hos jägarkåren och öka den geografiska spridningen på jägarna och i förlängningen även jakten. Havs- och vattenmyndigheten anser dessutom att säljaksutbildningen bör uppdateras med relevant information om genomförandet av den nya sälförvaltningsplanen.

Kapitel 4.1.6 Tillstånd för jakt inom skyddade områden (s 29)

Havs- och vattenmyndigheten har ingen annan uppfattning än Naturvårdsverket vad gäller att se över djurskyddsområden, reservatsföreskrifter och bevarandemål för Natura 2000 hellre än att regelmässigt meddela tillstånd eller dispenser för jakt. De förutsättningar som framgår i lagstiftningen för att ändra bevarandemål eller upphäva olika områdesskydd behöver givetvis vara uppfyllda. Om syftet med områdesskyddet inte längre finns kvar så är det mer logiskt att upphäva skyddet än att låta det bestå och en sådan bedömning ska göras och motiveras från fall till fall.

Kapitel 4.2 Förvaltning av storskarvpopulationen

Havs- och vattenmyndigheten delar Naturvårdsverkets bedömning att ankomstjakt (framför allt) tillsammans med oljering, är avgörande för att begränsa populationen. Därmed kommer behov av skyddsjakt under den tidsperiod då storskarv återkommer från vinterlokaler att kvarstå under överskådlig framtid, om populationen ska kunna begränsas och påverkan på fiskbestånd minimeras. Havs- och vattenmyndigheten delar också Naturvårdsverkets syn på värdet av en europeisk förvaltningsplan och vill särskilt poängtera Sveriges bidrag till detta arbete, med en förvaltningsplan i framkant relativt många andra länder.

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter på kapitel 5 Bakgrund

5.1.3 Finansieringsmöjligheter för att skydda känsliga fiskbestånd mot predation

Havs- och vattenmyndigheten instämmer med Naturvårdsverket om vikten av att medel avsatta för dessa åtgärder inte minskas i framtiden.

Kapitel 5.2 Sälförvaltning idag (s 37)

Naturvårdsverket anser att Havs- och vattenmyndighetens långa svarstider i många fall inte gjort det möjligt att hantera skyddsjaktsansökningar så skyndsamt som krävs. Havs- och vattenmyndigheten vill dock poängtera att myndigheten sedan november 2025 har svarat inom stipulerad tidsram.

Kapitel 5.2.3 Sälarternas effekt på fiskbestånd (s 39)

Havs- och vattenmyndigheten delar Naturvårdsverkets bedömning att de olika sälarternas effekt på fiskpopulationer varierar beroende på arter, plats och tidpunkt. Samt att det är viktigt att i

samband med jakt utvärdera vilka effekter jakt på de tre sälarterna har på olika fiskpopulationer. Därmed kan förvaltningen, utifrån genomförda åtgärder, få bättre kunskap som kan ligga till grund för beslut om framtida förvaltningsåtgärder. På så sätt säkerställs att förvaltningen är adaptiv i linje med både Havs- och vattenmyndighetens nationella självförvaltningsplan samt Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning.

Kapitel 5.3.3 Storskarvens effekt på fiskbestånd (s 44)

Havs- och vattenmyndigheten tycker det är positivt med förslag på viktiga perioder som är skyddsvärda för fisk och särskilt känsliga för skarvpredation. Av tabell 4 framgår att föreslagen lydelse för skyddsjakt inte helt ligger med särskilt känsliga perioder. Helt skydd, eller vägledning som täcker alla aspekter och arter runt Sveriges kust är nästintill omöjligt. Det är viktigt att fortsätta ett adaptivt och iterativt arbete med att beskriva skyddsvärden och perioder i tid som är särskilt känsliga för predation från skarv och vid behov revidera tider för skyddsjakt.

Havs- och vattenmyndigheten delar också Naturvårdsverkets bedömning att det finns känsliga fiskbestånd i Östersjön, Öresund och längs västkusten vars återhämtning skulle kunna gynnas av färre storskarvar, i synnerhet i de områden där dessa fiskbestånd är som mest känsliga för predation. Havs- och vattenmyndigheten anser att grunda kustnära områden och i områden där arter aggregerar på liten yta (som i mynningsområden) är just exempel på sådana områden. Där är fisken lättare för skarven att fånga och dess predation har större inverkan på bestånden än i djupa områden och i områden där (fisk)individer är mer utspridda.

Kapitel 5.5 Områdesskydd fisk

Havs- och vattenmyndigheten delar bedömningen att antalet fredningsområden speglar ett ökat behov av skydda olika fiskbestånd. Havs- och vattenmyndigheten vill dock betona att skyddsvärdet inte behöver vara att arter är hotade. Få (om ens någon) fiskart är per definition hotad av predation. Generellt anser Havs- och vattenmyndigheten inte att man ska prata om hotade fiskbestånd i sammanhanget predation. Det kan ge indikationer på att man menar fiskarter som är rödlistade enligt Artdatabanken. Många av de fiskarter som är hotade enligt rödlistan kan också vara "hotade" av predation men det är inte alltid fallet. Det är mer lämpligt att prata om fiskarter som är skyddsvärda (av en eller annan orsak) eller som är särskilt sårbara för predation i det här sammanhanget. Alternativt "av predation särskilt hotade". Ofta sammanfaller sårbarheten eller utsattheten för predation med att bestånden är på så låg nivå att all påverkan har inverkan på artens fortlevnad i ett område, däribland predation från säl eller skarv. I andra fall kan bestånden vara i ganska gott skick men genetisk unika för området. Det finns med andra ord olika skyddsvärden beroende på vilken fiskart man pratar om. Det ekologiska och samhällsekonomiska värdet på en fiskart kan också spela in på hur skyddsvärd arten är.

En allmän kommentar: I övrigt är också fredningsområden relativt begränsade geografiskt. En arts skyddsvärde och för vilken period/område den är särskilt skyddsvärd kan också identifieras i annan regeltext än fredningsområden. Exempelvis 3 kap. 1 § Fredade arter, 2 § Fredningstider i FIFS 2004:36.

Kapitel 6

Kapitel 6.2 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas – Nollalternativ (s 54)

Havs- och vattenmyndigheten delar inte Naturvårdsverkets bedömning att om inga av de föreslagna åtgärderna i denna skrivelse genomförs kommer med stor sannolikhet gråsäl och vikare att öka längs kusterna trots att viss jakt genomförs. Populationstillväxten för vikare är påverkad även med den begränsade skyddsjakt som görs. Orsaken till att populationstillväxten för knubbsälen i Västerhavet har stannat av och visar neutral till negativ trend kan ha flera orsaker och behöver därför utredas. Havs- och vattenmyndigheten beskriver i den nya sälförvaltningsplanen den lagstiftning som reglerar sälarternas antal och utbredning i svenska havsområden, kunskapsläget för respektive sälpopulation och de populationsreglerande åtgärder som är möjliga utifrån lagstiftning och den kunskap som finns. Sälförvaltningen får med den nya planen ett ökat ekosystembaserat fokus där målet är att bidra till biologisk mångfald och främja välfungerande ekosystem genom att värna både sälarterna och känsliga fiskbestånd.

2. Havs- och vattenmyndighetens yttrande om Länsstyrelsernas rapportering av uppdrag A. Nationella mål, punkt 20

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslagen om att Naturvårdsverket bör ha ansvaret för sälförvaltningen, att regional uppdelning av jaktkvot för gråsäl i Östersjön tas bort, att skydds jakt ska ske på eget initiativ i sötvattensområden, som lämnas i Länsstyrelsernas rapportering av uppdrag A. Nationella mål, punkt 20 i Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende länsstyrelserna. (Länsstyrelsen i Stockholms diarienummer 106- 8395-2025.). Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslagen om utveckling av typgodkänd sälfälla, stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske. Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker bedömningen om behovet av ändrade jakttider i fredningsområden inklusive dess närhet. Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker att Naturvårdsverket bör införa ett arbetssätt som liknar Havs- och vattenmyndighetens avseende nationellt förvaltade fiskarter för arbetet med frågor rörande säl och skarv.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten anser att de förslag som i länsstyrelsernas rapport syftar till att minska administration, öka förvaltningsåtgärders effektivitet samt öka delaktighet och lokal förankring är omhändertagna i den nya sälförvaltningsplanen. Ett system för en adaptiv ekosystembaserad sälförvaltning finns därmed redan framtaget.

Generella synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten har avgränsat remissyttrandet till i huvudsak frågor som rör myndighetens ansvarsområde. Den nya sälförvaltningsplanen omfattar ett flertal av förslagen i länsstyrelsernas rapport och dessa är utpekade i remissyttrandet.

Detaljerade synpunkter

Sammanfattning (s 4) – med avseende på att ta bort regional uppdelningen av kvot för gråsäl i Östersjön

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker länsstyrelsernas förslag att ta bort regional uppdelning av jaktkvot för gråsäl i Östersjön. Gråsälspopulationen rör sig naturligt över länsgränser och landsgränser. Då det fortfarande saknas information om var gråsälarna befinner sig under större del av året (förutom vid den årliga inventeringen) behöver förvaltningen vara integrerad från lokal till internationell nivå. Förvaltningsåtgärder behöver samordnas så att vare sig sälarna eller deras livsmiljö hotas. Länskvoter behövs för att säkerställa att populationsstruktur och utbredningsområde inte påverkas negativt vid jakt. Hur stort det möjliga jaktuttaget är för respektive population sätts huvudsakligen av lagstiftning, hur djup vår förståelse är för populationsutvecklingen och vilken påverkan jakten har på både sälarna och de fiskbestånd jakten är avsedd att värna. Skydds jakt och licensjakt behöver baseras på den senaste kunskapen och därför också vara adaptiv. I den nationella sälförvaltningsplanen har möjligt jaktuttag satts för sälarna för perioden 2026–2028.

Förvaltning av säl (s 8)

Havs- och vattenmyndigheten vill betona att förvaltning av sälar huvudsakligen regleras genom EU-lagstiftning inom art-och habitatdirektivet, havsmiljöförordningen och restaureringsförordningen. Det är lagstiftningen som sätter ramarna för förvaltningen och i vilken grad sälpopulationerna kan begränsas i antal eller utbredning.

Förslag på åtgärder

Nationella myndigheter och förvaltning av säl och skarv (s 34)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker länsstyrelsernas förslag om att Naturvårdsverket bör ha hela ansvaret för förvaltningen av sälarterna. I en ekosystembaserad förvaltning är förvaltning av säl tätt sammanlänkad med både fisk- och havsförvaltning som är Havs- och vattenmyndighetens ansvarsområde. Om ansvaret för sälförvaltningen skulle tas över i sin helhet av Naturvårdsverket skapas bara en ny gränsdragning där Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten behöver samverka. Att ge Naturvårdsverket ansvar för sälförvaltningen skulle därmed inte bidra till att göra förvaltningen mer ändamålsenlig. En tydligare process för en ändamålsenlig och effektivare förvaltning är däremot beskriven i den nya sälförvaltningsplanen.

Data avseende sälpopulationernas status (s 35)

Havs- och vattenmyndigheten anser att länsstyrelserna förslag på årliga faktablad som enkelt och översiktligt redovisar data över antalet sälar i respektive population är bra. För tydlighet och transparens planeras ökad information om sälarternas aktuella populationsuppskattningar vid genomförandet av den nya sälförvaltningsplanen.

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027

Bidrag för destruktion av säl (s 36)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker länsstyrelsens förslag att ändra förutsättningarna i det svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 så att exempelvis Jägarförbundet, Sportfiskarna och yrkesfiskets organisationer ges möjlighet att söka bidrag för destruktion av säl. Under 2025 ändrades programmet så att länsstyrelserna numera kan söka bidrag för att samordna bärgning och inlämning av sälkroppar för destruktion. Med beaktande av att det tar lång tid att ändra i programmet och att mer än halva programperioden redan avverkats anser Havs- och vattenmyndigheten att förslaget inte är rimligt. Länsstyrelsen kan redan idag med de nya förutsättningarna samverka med nämnda organisationer och uppnå samma effekt utan att programmet behöver ändras.

Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske (s 36)

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget. Det innebär större möjligheter för samordning mellan exempelvis kommuner, länsstyrelser och utförare. Det skapar även möjlighet att rikta jaktinsatser till utpekade områden med behov.

Jakt på skarv

Skydds jakt på enskilda initiativ i enlighet med Jaktförordningen (1987:905) bilaga 4 (sid 37)

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker bedömningen om behovet av ändrade jakttider i fredningsområden inklusive dess närhet. Havs- och vattenmyndigheten kan också tänka sig en tillåten jakt i fredningsområden under den tid som fredningen gäller men då med tillägget att skydds jakt på enskilda initiativ på känsliga fiskarter tillåts i kustvattenområdena i likhet med förslaget. Länsstyrelsen har identifierat en rad arter men Havs- och vattenmyndigheten anser att en sådan lista bör inkludera fler arter, inte minst arter som är fredade eller av annan orsak särskilt skyddsvärda. Havs- och vattenmyndigheten deltar gärna i fortsatt arbete med att ta fram en sådan geografisk uppdelad lista.

Havs- och vattenmyndigheten håller med om att det är av stor betydelse med en korrekt rapportering av jakt på enskilda initiativ till Viltdata samt att det sker en regelbunden övervakning av skarvpopulationen på både regional och nationell nivå.

Havs- och vattenmyndigheten anser att rapportering av skydds jakt efter skarv på eget initiativ ska bli obligatorisk. I det fall bilaga 4 ändras så att skydds jakt på enskilda initiativ får bedrivas för att skydda känsliga fiskbestånd från predation från skarv under perioden 1 augusti-15 april samt året runt i fredningsområden för fisk är det av största vikt att all jakt rapporteras för att möjliggöra en uppföljning av jakten och säkerställa att jakten bedrivs på en, för skarvpopulationen, långsiktigt hållbar nivå.

Vägledning till länsstyrelserna hur skarvpopulationen praktiskt kan regleras på effektivast möjliga sätt (sid 38)

Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas synpunkt om nationell vägledning från Naturvårdsverket.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att länsstyrelserna efterfrågar en vägledning likt den Naturvårdsverket också belyst behov av i redovisningen av sitt regeringsuppdrag. Havs- och vattenmyndigheten är positiva till att en sådan vägledning tas fram av Naturvårdsverket i samråd med länsstyrelserna. Om vägledningen kommer att beröra reglering i relation till fiskbestånden så deltar Havs- och vattenmyndigheten gärna i arbetet.

Regionala förvaltningsplaner för skarv (sid 38)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker länsstyrelsernas förslag att finansiering av regionala förvaltningsplaner för skarv ska komma från 1:11 anslaget. Eventuell finansiering bör komma från ansvarig myndighet, i detta fallet Naturvårdsverket.

Räkning av skarv (sid 39)

Havs- och vattenmyndigheten delar Länsstyrelsernas synpunkt om att Naturvårdsverket, eller den nationella myndighet som framgent kommer att ha det nationella ansvaret för förvaltningen av skarv, bör samordna länsstyrelsernas inventeringar och göra regelbundna nationella sammanställningar.

Säljakt (s 39)

Havs- och vattenmyndigheten delar inte länsstyrelsens bedömning att populationsstatusen för knubbsälen på västkusten tillåter en fortsatt licensjakt. Knubbsäl i Västerhavet indikerar en neutral till nedåtgående trend. Kalmarssunds-populationen av knubbsäl är fortsatt sårbar och uppnår vare sig gynnsam bevarandestatus eller god miljöstatus. För att skydda fredningsområdena för fisk i Blekinge skärgård från knubbsäl behövs förebyggande åtgärder och icke-dödliga åtgärder.

Skyddsjakt efter säl på eget initiativ (s 40)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslaget om skyddsjakt på eget initiativ i sötvattensområden. Skyddsjakt är avsedd att skydda fisk och fiske från skador orsakade av säl, men enbart närvaro av säl är inte orsak till att fälla sälen.

Sälfälla (s 41)

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget om utveckling av typgodkänd sälfälla. Det är en fördel om skadegörande individer kan avlägsnas med hjälp av fälla, eftersom detta bör vara ett säkrare sätt att säkerställa att rätt säl avlägsnas från området. Levandefångst av säl likställs med jakt enligt lagen. Tidigare försök har visat på svårigheten med att fånga sälar i fällor men Havs- och vattenmyndigheten anser att frågan bör utredas vidare. Fångade sälar skulle kunna märkas och därmed bidra med värdefull kunskap vid uppföljning av åtgärders effekter.

Uppföljning av vidtagna åtgärder (s 41)

Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas bedömning att det finns ett stort behov av utökad uppföljning av åtgärder inriktade på säl. Detta är helt i linje med den nya sälförvaltningsplanen. Uppföljning behövs både för enskilda åtgärder men även analys och uppföljning av åtgärder sammantaget. För att mäta åtgärders effektivitet behövs dock en kvalitetssäkrad process och viss utveckling av metodik.

Havs- och vattenmyndigheten avser att lämna bidrag till länen som själva beställer uppföljningar av åtgärder men då från valfria lärosäten. När det gäller uppföljningar kopplade till åtgärder inom ramen för ÅPH46 kommer detta inte följas upp varje år men kanske i samband med att den marina handlingsplanen uppdateras, vart 6:e år. Uppföljning av åtgärders effekter samt en process för detta kommer också i genomförandet av den nationella sälförvaltningsplanen.

Viltförvaltningsdelegationerna (s 42)

Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas bedömning att viltförvaltningsdelegationer även bör ha representation från fiskeintresset (Förordning (2009:1474)).

Viltskadeanslaget (s 43)

Länsstyrelsen efterlyser en föreskrift som reglerar viltskademedel till förebyggande åtgärder mot skador av vilt på kustnära fiskebestånd. Havs- och vattenmyndigheten har redan påbörjat en process med att se över regelverket så att det ligger i linje med de delar av viltskadeanslaget som

administreras av Naturvårdsverket. Detta arbete kommer att genomföras i samverkan med berörda länsstyrelser. Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas bedömning att behovet av medel till dessa åtgärder kommer att öka.

Ökad samverkan inom och mellan myndigheter (s 44)

Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas bedömning att det finns behov av stärkt samverkan både inom och mellan myndigheter. Havs- och vattenmyndigheten har i den nya sällförvaltningsplanen tagit fram förslag på hur detta bör göras. Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker att Naturvårdsverket bör införa ett arbetssätt som liknar Havs- och vattenmyndighetens avseende nationellt förvaltade fiskarter för arbetet med frågor rörande säl och skarv. Havs- och vattenmyndigheten anser att en årlig konferens är ett bra förslag, men att denna bör anordnas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna tillsammans.

Program säl och fiske (s 45)

Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas bedömning att utlysning inom havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 "Stöd för kompetensutveckling och bilda nätverk", bör kunna prioritera nätverk med inriktning på arbete med skadegörande vilt på fiskbestånd.

Ekosystembaserad förvaltning (s 46)

Havs- och vattenmyndigheten delar länsstyrelsernas synpunkt att förvaltning av säl bör utgå från ett ekosystembaserat perspektiv. Den nya sällförvaltningsplanen säkerställer en ekosystembaserad, kunskapsbaserad, samordnad och adaptiv förvaltning av de sälarter som finns i svenska vatten.

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034 (s 47)

Havs- och vattenmyndigheten delar inte länsstyrelsernas bedömning att stöd till åtgärder för att minska den negativa påverkan på fiskbestånden från säl och skarv bör ingå i havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034. Havs- och vattenmyndigheten anser att stöd till dessa åtgärder lämpligen bör komma från viltskadeanslaget. För att rymma ett sådan stöd behöver dock viltskadeanslaget höjas.

3. Havs- och vattenmyndighetens yttrande om fyra länsstyrelser översyn av salskyddsområden

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten avstår från att yttra sig om de förslag som lämnas i:

- Länsstyrelsen i Gävleborgs Översyn av salskyddsområden som inte längre är nödvändiga för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för säl. Regleringsbrevsuppdrag A3:23
- Länsstyrelsen i Skånes Översyn av Skånes salskyddsområden i enlighet med uppdrag 20 i ändrat regleringsbrev för länsstyrelserna, ert dnr FI2025/00265.
- Länsstyrelsen i Södermanlands Redovisning av översyn av salskyddsområden som inte längre är nödvändiga för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för säl.
- Länsstyrelsen i Västra Götaland Översyn av salskyddsområden som inte längre är nödvändiga för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för säl.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten anser att länsstyrelsen är bäst beskaffad att föreslå vilka lättnader som eventuellt kan göras för skydd av säl inom respektive region.

Om de djur- och växtskyddsområden (DVO) som föreslås upphävas helt eller delvis överlappar med Natura 2000-områden betyder en upphävning av DVO en generell försvagning av skyddet inom Natura 2000. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att man innan beslut fattas om upphävande av DVO som överlappar med Natura 2000 ska säkerställa att det inte står i strid med 16 § Förordning om Områdesskydd (1998:1252).

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Anna Ledin efter föredragning av avdelningschef Niclas Törnell. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschef Rebecka Schantz medverkat.

Anna Ledin

Niclas Törnell